הלכה · משנה תורה · מפרשים · ברכת אברהם · ספר זמנים

ברכת אברהם על משנה תורה, הלכות שביתת יום טוב

רבנו אברהם בן הרמב"ם

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברכת אברהם על משנה תורה, הלכות שביתת יום טוב

רבנו אברהם בן הרמב"ם

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברכת-אברהם-על-משנה-תורה-הלכות-שביתת-יום-טוב/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה יט 4
פרק ו 6
הלכה יד 6

פרק א

הלכה יט

שאלה הא דקא סברי תרוייהו זצ"ל בביצה שנולדה ביום טוב כדרבה דקא סבר טעם האיסור משום דכל ביצה דמתילדא האידנא מאתמול גמרה וביצה שנולדה ביום טוב אחר שבת אסורה משום דכתיב והכינו את אשר יביאו וחול מכין ליום טוב וחול מכין לשבת ואין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכינה ליום טוב ואפילו הכנה דבידי שמים ויום טוב לחודיה נמי אסירה גזירה משום יום טוב אחר שבת ולא שנא ביצה שנולדה מתרנגולת העומדת לגדל ביצים ולא שנא מתרנגולת העומדת לאכילה וכד מעיינית בה שפיר לא משכחת דסבירא לן אלא כרב יוסף ורב יצחק דאמרי גזרה אי משום פירות שנשרו או משום משקין שזבו בשלמא כרב נחמן לא אמרינן כי קושין אדמפלגי בביצה ניפלגו בתרנגולת אלא כרב יוסף ורב יצחק אמאי לא והא ר' יוחנן כותיה סבירא ליה מדקא רמינן דר' יהודה אדר' יהודה ומשני וקא מדמי לה למשקין שזבו מן הפירות שהכניסן לאוכלין וקאמר אלמא קסבר ר' יהודה כל האוכלין אוכלא דאיפרת הוא דשמעינן מינה דלא מוקים טעמא דמתניתין דביצה אלא משום גזירת משקין שזבו ותיובתא דקא מותבינן עליהו מדתניא אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביום טוב וכו' וספיקא אסור נתערבה באלף כולן אסורות הא רב פפא ורב אשי דבתראי נינהו מתרצי אליביהו רב פפא אוקמה כתנא דליטרא קציעות ורב אשי אוקמה משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין ואפי' מדרבנן לא בטיל

ועוד דהא סוגיא דגמרא כותיהו מקשי אהא דתניא אחרים אומרין משום ר' אליעזר ביצה תאכל היא ואמה מתמהינן עלה במאי עסקינן אי בתרנגולת העומדת לאכילה אוכלא דאיפרת הוא והיא ואמה שריא ואי סבירא לן כטעמיה דרבה אמאי קא פרכינן אוכלא דאיפרת הוא הא אסירא משום הכנה וסוגין בעלמא נמי דלא כרבה בפרק בכל מערבין גרסינן אהא דתנן וכו' ור' יהודה אומר ראש השנה שהיה ירא שמא תתעבר ועוד אמר ר' יהודה מתנה אדם על הכלכלה ביום טוב ראשון ואוכלה בשני וכן ביצה וכו' אצרכינן לה בגמרא דאי אשמעינן הני תרתי משום דליכא למגזר בה משום משקין שזבו ופירות שנשרו אבל ביצה דאיכא למגזר אי משום משקין שזבו אי משום פירות שנשרו אימא מודה להו לרבנן צריכא ואי סלקא דעתך דסבירא לן דטעמיהו דרבנן דקאסרי ביומה משום הכנה נימא הכי אבל ביצה דאית בה איסור הכנה אימא מודה להו לרבנן צריכא

ואי אמרת הא אשכחן דרב סבירא ליה כותיה דרבה דאיתמר שבת ויום טוב רב אמר נולדה בזה אסורה בזה ור' יוחנן אמר נולדה בזה מותרת בזה ואמרינן עלה לימא קסבר

רב קדושה אחת היא והאמר רב הלכה כארבעה זקנים ואליבא דר' אליעזר דאמר שתי קדושות הן ופרקינן הכא בהכנה קא מיפלגו רב אמר אית ליה הכנה דרבה ור' יוחנן לית ליה הכנה דרבה ואמר רבא הילכתא כותיה דרב בהני תלת והא חדא מיניהו, אי מיהא ליכא למשמע מינה טעם איסור ביצה ביומה דלעולם אימא לך לא נחלקו רב ור' יוחנן בטעם איסור ביצה ביומה דגזרה דרבנן הוא אי משום משקין שזבו או משום פירות שנשרו אלא בלמחר נחלקו רב אמר אסורה למחר דיום טוב הוא ומשום דאין שבת מכין ליום טוב מדכתיב והכינו ור' יוחנן סבר הכנת שבת ליום טוב מותרת דלא דריש והכינו אבל הכנת ביצה אתמול במעי תרנגולת לא איירו בה כלל הלכך איסור ביצה שנולדה ביום טוב אינו אלא בגזרה דרבנן אבל שבת ויום טוב אם נולדה בשבת אסורה למחר משום הכנת לידה ולאו משום גמירתה בידי שמים מאתמול במעי תרנגולת ואי משכח מר בה טעמא או שמע טעמא לינהר לן עינן ביה...

תשובה לעולם הלכה כרבה דהא אותבינן עליה ופריק וקם פירוקיה ועוד מדסבר רב כותיה דרבה ופסק רבא הילכתא כותיה דרב שמע מינה דהילכתא כרבה ושאמרת אי מהא ליכא למשמע מינה הכא והכא ואותו השינוי ששניתה כדי שתעמוד הקושיא שלך לא יתכן ולא יעמוד שתורף כל מה שאמרת בפירוש דברי רב הוא דרב סבר כותיה דרבה בהכנה דלידה לא בהכנה דגמר ביצה במעי אמה וכמה שיבוש בזה הפירוש חדא דהיכא אמרינן רב אית ליה הכנה ומשמע כל דסבר רבה בהכנה סבר רב כותיה ורבה לא חלק בין הכנה דגמר ביצה במעי אמה שהיא בידי שמים ובין הכנה דעלמא ודאי אם קריתה וכו' לא פירשו לך ואני אפרש מה שפירש לנו והאיר עינינו אבא מארי זצ"ל ליכא מאן דפליג בהכנה דעלמא דהיא משבת ליום טוב אסירא וכיוצא בזה והכנה זו הכנה בידי אדם היא כדאמר קרא בפירוש והכינו ושמע מינה שאין מכינין אלא מחול לקודש כגון ששי לשביעי ואתא רבה ואמר דאפילו הכנה בידי שמים אסורא כדאמר חול מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב ולפיכך (ברבה) [אמרו רב] אית ליה הכנה דרבה כלומר ההכנה שאינה בידי שמים שלא אסר אותה אלא רבה ומאן דסבר כותיה אבל הכנה דעלמא לא מיקרי הכנה דרבה וזה הפירוש הנכון דאיכא למימר ביה כי כן שמענו אותו אנחנו ורבים בבית המדרש מפי אבא זצ"ל כמה פעמים ודברים של טעם הם ונראין מלשון התלמוד מדאמרינן הכנה דרבה דמשמע דאיכא הכנה אחרת חוץ מהכנה דרבה וכדמעינית בדבריך משכחת בהו תמיהא גדולה דהכא איתי בטעמיה דרב משום הכנת לידה ואנו לא ידענו מה היא הכנת לידה דתרנגולת דאמרינן בה עומדת לאכילה וביצתה מותרת על גבה ומאי אהני בהכנת הלידה וכי קודם לידתה לא היתה מוכנת במעי אמה

אפילו לא נולדה כששוחט אמה ואפילו אכל ביצתה עמה לא ידעתי מאין לכם אלו הפירושים החדשים...

פרק ו

הלכה יד

שאלה אמר ז"ל **אבל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יום טוב שני להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד**. אע"פ שיש להקשות על סברא זו מכמה אנפי רואה אני עתה דקשיא דידיה אדידיה דהא איהו ז"ל סבר שקריאת ההלל בראשי חדשים מנהג ולאו חיובא דרבנן וקאמר שאין מברכין עליו שאין מברכין על המנהג ואם כן אמאי קא מחייב לברוכי על יום טוב שני והוא אינו אלא מנהג ואי יליף לה מהא דאמר אביי התם כי היכי דלא לזלזלי ביה הא אביי לא אמרה אלא כיון דעיקר תקנתו משום ספק היא שכך אמר למעלה ודאי דדבריהם בעי ברכה ספק דדבריהם לא בעי ברכה ואקשינן ליה והא יום טוב שני דספק דדבריהם הוא ובעי ברכה ופרק התם כי היכי דלא לזלזלי ביה הלכך לא אמר אביי דבר זה אלא בזמן שהיה ספק לפי סברתו ז"ל אבל בזמן הזה דקאמר דלאו ספק הוא לא קאמר שהרי מנהגא הוא ולא עוד אלא הוא ניהו ז"ל פסק שהוא ספק שהרי אמר אם שכח ולא עירב מערב יום טוב שחל להיות בחמישי מערב עירובי חצרות בחמישי ובערב שבת ומתנה כיצד מתנה אומר בחמישי אם היום יום טוב אין בדברי כלום ואם לאו הרי זה עירוב ולמחר חוזר ומערב ואומר אם היום יום טוב כבר עירבתי מאמש ואין בדברי כלום ואם אמש היה יום טוב הרי זה עירוב מכלל דקא סבר שהוא משום ספק ואם כן על איזה מהם נסמוך אם לסמוך שהוא מנהג יש להקשות ואם נסמוך על דבר האחרון שהוא ספק ליכא לאקשויי...

תשובה כמה ראוי לתמוה על קושיא זו וכי יש מי שעלה על לבו שיש אצלינו היום ספק לא ביום טוב ולא בשאר עניני הקביעה ואם יום טוב שני אצלך היום מפני הספק למה תעשה יום הכפורים יום אחד והלא ספיקא דאורייתא לחומרא דבר שראוי לישראל להסתפק בו ובחסדך אל תתן פתחון פה למינים עלינו כי אין ספק במועדות אצלנו והלא בני ארץ ישראל הקרובים לירושלים עושין יום טוב אחד אפילו בימים אלו ודקא קשיא לך לענין הברכה שאותו הטעם שאמר אביי כי היכי דלא לזלזלו ביה בזמן הספק הוא אדרבה אם כשהוא ספק חישינן דילמא אתי לזלזולי בה ולפיכך תקנו בו ברכה כל שכן בזמן שהוא מנהג דחישינן דילמא אתו לזלזולי ביה ולפיכך מברכין עליו כדאמר ז"ל ושקשה עליך בדבריו שאמר שכח ולא עירב מניח עירוב בשני הימים

ומתנה ליכא בה קושיא דאותן הדברים בזמן הראיה אמורים דאיכא שני ימים טובים מפני הספק וכי יראה לך שחבורו לאלו הימים בלבד אילו היה כן לא היה מביא בו דין הקרבנות והטמאות והטהרות וכיוצא בהם אלא ודאי אותן הדברים בזמן הראיה אמורים כששמענו מפיו ז"ל בבית המדרש בפירוש ואין בדבריו ספק ולא עליו קושיא שאין הקושיא והשבוש אלא למי שאומר שיום טוב שני באלו הימים מפני הספק.